

AIDAI

Münchenas

Seštadienis, 1946.I.5 d.

(II metai)

Nr. 4/41

BRITŲ SPAUDA APIE DABARTINĘ POLITINĘ PADĖTĮ

Britų spauda vis dar daug te-berašo apie Maskvos konferenciją. „Observer“ sako, kad tikrieji politiniai sluogsniai daug šalčiau vertina Maskvos konferencijos rezultatus kaip spauda. Pirmiausia esąs bevinio nuopelnas, kad politinė įtampa kiek atslūgo ir pagerėjo. Juk Bevinas yra pasakęs: „Negalima tikėtis, kad vienai viena konferencija galėtų išspręsti visas problemas“. Bendrai britų spauda pabrėžia, kad Maskvos konferencija praskynusi kelią sausio 14 d. susirenkančiam Sąjunginių Tautų plenumui.

BYRNES APIE MASKVOS KONFERENCIJĄ

Neseniai Byrnes spaudoje atstovams pareiškė, kad Maskvos konferencijoje daugeliu klausimų pavykę susitarti. Nebuvę susitarta Irano klausimu. Šis klausimas būsiąs svarstomas kitoje konferencijoje. Rusai nepareikalavę jokių smulkmenų apie atominę bombą. Atominės bombos paslaptis būsianti atidengta tik po to, kai bus užtikrintas saugumas. JAV sutiksiančios tik su tokia teika, kuri garantuos mačų valstybių saugumą. Balkanuose aštriausiai susikerta didžiųjų valstybių interesai. Rusai savo kariuomenės atitraukimą susieja su Rumunijos ir Bulgarijos vyriausybių laikysena. Japonijos klausimu JAV pasiūlyjimais siekią daugiau įtraukti valstybių į bendradarbiavimą. Su Korėjos nepriklausomybės atstatymu, Toluosiuose Rytuose išsispres daug ūkinių ir politinių klausimų.

ATSTATYMO DARBAI PRANCŪZIJOSJE

Europa skendi griuvėsiuose. Vienoje tik Prancūzijoje sugriauta 1,5 mil. ir sužalota 5 mil. namų. Ištiesi miestai yra dingę. Daugiausia nukentėjo Elzasas ir Lotar-

ringijos bei Normandijos provincijos. Atstatymo darbams vykdyti įsteigta tam tikra ministerija.

Neseniai ministras Dautry pareiškė: „Mes nenorime atstatyti tokių pat namų, kokie buvo“. Planuojama statyti patogius sūlėtus butus. Kai kurie norėtų visus pastatus atstatyti senųjų stiliumi. Tada

Prancūzija knib ždėtų mieliais, mažais namukais. Tai negalima tuo-ju padaryti. Visa bus atstatoma pagal naujus planus. Nauji statybinės technikos išradimai pilnai bus išnaudoti. Gal būt bus galima namus pastatyti per 2 dienas ar savaites ir vis dėlto jie neatrodys fabrikiškai. Daugelis Prancūzijos šeimų svajoja apie mažus vienašeimius namus. Šiuo metu dėl ūkinių sumetimų tokių namukų nebus galima statyti. Daugybė inžinierių gina vadinamąjį „sodų miestą“ planą. Vis dėlto toks sodų miestas ūkinių didelių plotų ir tu būdu apsunkintų vandentiekio, dujotiekio ir elektros tiekimo įrengimus. Svarstoma ir dangoraižių statyba. Dangoraižius turėtų apsupty dideli parkai. Tokių miestų sudarytų šie dalykai: saulė, dangų medžiai, plienas ir cementas.

MOKSLINĖ PAŽANGA KARŲ

Karų metu visų sričių mokslinė pažanga padarė žymų šuolį pirmyn. Išrasti nauji ginklai ir naujos gėdosios priemonės. Atominės bombos panaudojimas prieš Japoniją gelbėjo daugelio karių gyvbes. Beveik tuo pačiu metu pasirodė ir „Penicillinas“, kuris užmuša mirtį nešančias bacilas. Šis išradimas yra pats didžiausias medicinos istorijoje. Kos per paskutinius metus tuos atradimus padarė Vokiečiai vaizdavosi esą patys gebėjusieji ir dirbo tikrai sau. Visų kraštų glaudus mokslininkų bendradarbiavimas įgalino padaryti tokius žymius išradimus. Tik ten kur viešpatauja galvojiimo laisvė,

žmogus atranda naujos sritis. Visapusiškas mokslinių žinių pasidalinimas sudaro sąlygas tikrojo mokslo pažangai. Tada pasaulis galės žengti pirmyn, kai visų tautų mokslininkai bendrai spręs problemas, pasidalydami savo patyrimais ir atradimais.

TRUMPAS ŽINIOS

- Vašingtonas. Amerikiečių-anglų Palestinos komisija sausio 4 d. susirenka pirmojo posėdžio Vašingtone.

- Berlyne šiuo metu veikia apie 500 cheminių įmonių su 10.000 darbininkų. Aukštoji Technikos mokykla Berlyne bus atidaryta kovo 15 d.

Moskva. Uralo ir Centrinės Azijos žemės Turty Tyrinėjimo Instituto pasiuntė 500 ekspedicijų su 15.000 geologų. Jos laikalo srityje, Sibiro ir Kamiejo vandenyne pakrantėse suradusios didžiausius geležies rūdos ir cino išteklius. Urale ir Armenijoje radusios vario. Švino ir Nikelio taip pat pavykę rasti Urale.

- Vašingtonas. 550.000 darbininkų pradėjo streiką. 2.000 mėsininkų taip pat nori nutraukti darbą.

- Vašingtonas. JAV Karo Ministerija yra painformuota apie galimą bėdą Japonijoje. Tokio bėdo laukiama per artimiausius 3 mėnesius. Norijoje šiuo metu ramu. Maniloje karo teismas pradėjo svarstyti vieną japonų generolo bylą. Jis kaltinamas dėl "mirties žygio" Batane, kur daug tūkstančių žmonių buvo nužudyti.

- Prieš Kalėdas Vengrijos policija darė krates, ieškodama spekuliacinių būdų įgytų miltų. Mitybos padėtis Vengrijoje šiuo metu yra blogesnė kaip Vokietijoje.

- Vašingtonas. Užsienių Ūkio Įstaiga Kongresui įteikė šį planą vokiečių kariniams potencialui sunaikinti: 1. uždrausti vokiečiams gaminti ginklus, municiją, ir lėktuvus. 2. sunaikinti vokiečių pramonės įrangimus, kurie galėtų būti panaudoti karinių reikmenų gamybai.

- Vašingtonas. Sausio 4 d. pasakytoje kalboje prezid. Trumano reikalavo tautą paspausti Kongresą, kad jis greičiau apsvaistytų jo pateiktus įstatymų projektus gamybai pagreitininti. Amerikiečių

spauda pažymi, kad iš 22 Trumano rudenį įteiktų įstatymų projektų, iki šiol Kongresas tik 5 apsvaistęs.

- Londonas. Attlee pasakys sveikinamąją kalbą Sąjunginių Tautų plenumo posėdžius pradėdant. Lyg ir atsakydamas į šią kalbą, teliesu kalbės mažųjų tautų atstovai. Po to Bevinas padarys pranešimą apie Parngiamosios Komisijos darbus.

- Rūnberges. Sausio 4 d. teismo posėdyje Mauthauseno konc.stovyklos sargybinis Röllriegelis papasakojo savo akimatomas kalinių žudymą dujomis ir kitokiais būdais. 1942 m. Himleris išleides įstatymą žydų ir seišnaikinti. Tik iš vienos Vengrijos buvę išvežta 450.000 žydų.

- Florencoijoje, Milane ir kituose didesniuose Italijos miestuose šiomis dienomis įvyko demonstracijos.

- Bukareštas. Čia baigėsi sąjungininkų komisijos pasitarimai su abiejų didžiųjų opozicinių partijų atstovais. Iš kiekvienos opozicinės partijos į vyriausybę įeis po vieną atstovą.

- Sofija. Bulgarijos vyriausybė pavedė ministrui pirmininkui ir karo ministrui sueiti į sąlyti su opozicinėmis partijomis su tikslu įtraukti į vyriausybę du jų atstovus.

- Paryžius. Paryžiuje įvyks reparacijų konferencija nutarė reparacijas suskirstyti į dvi grupes - A ir B. Grupė A apima vokiečių nuosavybę ir patiktas vokiečių gamybos prekes. Grupė B apima vokiečių pramonę, įmones ir laivus. Iš tų grupių valstybės gaus tokį procentą: JAV - 26 % A grupės ir 11,8 % B grupės, D. Britanija - 28 % A ir 27,8 % B, Prancūzija - 16 % A ir 22,8 % B, Jugoslavija - 8 % A ir 9,6 % B, Olandija - 3, % A ir 5,6 % B, Belgija - 2,7 % A ir 4,5 % B ir t.t. Sovietai, jiems skirtus 24 % reparacijų iš Vakarinės Vokietijos, jau yra gavę.

- Paryžius. Prancūzijos vy-

riausybė nutarė pripažinti Austrijos vyriausybę, vadovaujamą kanceliario Figlio.

- Žinoma amerikiečių medicinos žurnale rusų gyd. Belajevas rašo, kad 1945 m. birželio mėnesį iš 51 mirtinai sužeisto kariūnko ir kareivio 12 pavykę išgydyti dirbtiniu deguonies išsiskirtimu šį gydymo būdą ištobulins rusų prof. Mogovskis. Čia kalbama apie tai, kad tam tikru mažu motoru deguonis buvo įpompuotas tiesiog į plaučius ir tuo būdu atgaivinta kraujo apytaka.

- Jeruzalė. Čia miesto dalys apsupamos ir kratomi namai. Ieškoma ginklų ir teroristų.

- Paryžius. Prancūzijoje daug vyko savotiškų streikų dėl įvairių duonos normų.

- Londonas. Čia atvyko buvęs Ispanijos ministras pirmininkas Negrinas. Prieš atvykdamas, jis tarėsi su JAV vyriausybei vyrais.

- Šveicarijos-Italijos pasienyje prasidėjo reguliarus spekuliantų bandų karas, kuris Šveicarijos vyriausybę privertė griežtiai atstrių priemonių prieš spekuliantus. Daugiausia ryžiai ir cukrus smagelinuojamas į Šveicariją, o kava ir tabakas į Italiją.

- Nürnbergas. Liudytojas gen. Ohlenдорfas teisme išdėstė tas priemones, kuriomis SS norėjo išnaikinti rusus užimtoje rytų srityje. Toliau pateikti dokumentai, kurie įrodo, kad Kaltenbrunneris buvo paruošęs planą, kaip nusiimti pabėgusių britų kariūnų suėmimą. Be to, jis paruošė planą, pagal kurį bombomis turėjo būti sunaikinta Dachau konc. stovykla.

- Stettinas. Neseniai Varšuvos radijas pranešė, kad netrukus Stettinas Lenkijos ūkiniame gyvenime užims labai svarbią vietą. Šiuo metu Stettine gyvena 40.000 lenkų ir 50.000 vokiečių. Jau keli mėnesiai Stettine nebemokami atlyginimai.

- Roma. Pietų Tirolis ir Viduržemio jūros salos - Lampedūza ir Pantelarija vėl pavėsamos italų administracijai. Triestas, Udinė ir Vencica-Giulija

provincija ir toliau pasiliek Sėjungininkų administracijoje.

- Maskva. Gimimų skaičius ir kelių mirtingumas sudaro pagrindą tautinei gerovei nustatyti. Per pastutinius 10 mėnesių Sov. Sąjungoje gimimų skaičius pakilo 35 %, o kelių mirtingumas perpus buvo mažesnis kaip 1940 m. Tai rodo, kad sovietų gyventojų skaičius žymiai didėja. Gyventojų apdaras yra labai nuėvėjęs, nes karo metu visa pramonė buvo įkinkyta į ginklų ir municijos gamybą.

- Berlynas. Komendantai patvirtina šiuos 1945 m. lapkričio mėnesį visose Berlyno zonose patikto maisto davinius: miltų ir javų - 44.000 tonų, riebalų - 1.800 tonų, mėsos - 4.250 tonų, bulvių - 109.000 tonų ir t.t. Komendantai įsakė magistratui suteikti darbo esmėms su sunkiais ir lengvais kūno trūkumais nuo 15 iki 65 metų amžiaus.

- Smolenskas. Kaip žinoma, Smolensko teismas 7 buv. vokiečių karius, kaip karo nusikaltėlius, nutaisė pakarti. Korimo ceremonijų pasiūlyti susirinko 50.000 darbininkų ir artimasnių apylinkių kolchozų ninkų. Teismo nutarimui ir nuteistųjų korimui susirinkusieji reiškė didelį pritarimą.

- Vašingtonas. „New York Times“ apie Nürnbergo teismų rašydamos, rašo: „Sakoma, kad po Kalėdų atostogų kaltinamieji strodos pasilsėję. Tačiau negalima pastebėti jų nusistatymų pakitėjimo. Susidaro įspūdis, jog kaltinamieji vėl įsakyti tuos pačius nusikaltimus vykdyti, jeigu tik galėtų. Daugis vokiečių mano, kad teisiamieji yra kalti, tačiau trečdalis vokiečių įsitikinę, kad kaltinamieji negali būti teisiami. Bendrai daugeliui vokiečių stinga bendro atsakingumo jausmo“.

- Ku amerikiečių žurnalistai, apsilankę Saksonijoje, rašo: Drezdenas buvęs gražus miestas. Dabar jame esą apie 0,5 mil. gyventojų. Saksonijoje, kur gyvena 6 mil. žmonių šiuo metu prisiglaudė 1,5 mil. pabėgėlių ir dar jų atvyks apie vienas milijonas.

- Paryžius. Pranešama, kad Prancūzijos vyriausybė pritarė Maskvos konferencijos nutarimui, kuriuo bus simoji pasaulinės taikos konferen-

cija numatyta susaukti Paryžiaus.

EUROPOS NAŠLAIDAI

Frederik W. Bogert'o straipsnis „Stars and Stripes Magazin“, 1945.XII.30 d.

UNHRA sudaro didžiausią pasaulyje tarptautinę našlaičių prieglaudą. UNHRA rūpinasi išvietintais asmenimis Vokietijoje. Ji yra civilinis JAV, Britanijos ir Prancūzijos okupacinių pajėgų organas. JAV kariuomenė paprašė UNHRA rūpintis maždaug 300.000 išvietintų asmenų Amerikiečių zonoje. „UNHRA dirba kariuomenei“, pasako gen. Walter Badell Smith, buvęs JAV, Europos kariuomenės štabo viršininkas. Tai pasiūkėjo dramatiškas aplinkybėmis vinnoje išvietintų asmenų stovykloje, Landsberge, į vakarus nuo Müncheno. Gen. Smith ir maj.gen. Albert Kerner, vyr. amerikiečių kariuomenės gydytojas Europoje, ištyrė tos stovyklos susidariusią padėtį ir rado, kad nusiskundimai buvo daugiau perdėti negu realūs. Gen. Smith rado, kad UNHROS vadovybė nepakankamai reikalausai kariuomenės vadovybės, kad ji duotų sutikimą paįmėti reikalingą maistą, apdaro ir gyvenamųjų patalpų išvietintiems asmenims. Amerikos kariuomenės Europoje štabo ir UNHROS susitarimu, kariuomenės uždavinsys yra aprūpinti visos išvietintų asmenų stovyklas maistu, apdaru ir patalpomis. Dėl to gen. Smith išleido įsakymą stovyklos vadovybei, kuri Landsberge globoja 3.200 asmenų: „Įsakau jums, nesisąjaukite reikalaujant!“

Tai keistas įsakymas, bet kai išvietintų asmenų klausimas darosi viską išsprendžiamas, reikiama kietų žodžių ir kietos valios tvarkyti Hitlerio palikimą atminimui.

Išvietintų asmenų karinės valdžios įstaiga, vadovaujama brig.gen. Stanley Mickelson'o, sukurta UNHRA kaip „našlaičių prieglaudos rūpintoja“. Ji dabar apima apie 135 stovyklas amerikiečių zonoje, apie 200 britų zonoje ir apie 30 prancūzų zonoje. Nemažiau kaip 4.500 UNHROS tarnautojų iš 16

tautybių kasdien dirba išvietintų asmenų aprūpinimo darbu. Lt. gen. Sir Frederick E. Morgan, dabartinis UNHROS išvietintų asmenų skyriaus viršininkas yra nuomonės, kad artimoje ateityje reikės dar antra tiek darbuotojų šioms darbams vykdyti.

Apie rugsėjo mėn. vidurį iš amerikiečių, britų ir prancūzų zonų buvo repatrijuota daugiau kaip 5 milijonai asmenų. Iki šiol dar buvo repatrijuota 380.000 asmenų. Šiandien trijose vakarinėse zonos yra likę apytikriai vienos milijonos išvietintų asmenų. Iš jų UNHRA aprūpina 700.000, kitus sudaro buvusių priešų valstybių tautiečiai, už kuriuos UNHRA nešima atsakomybės.

Didžiausią išvietintų asmenų dalį dabar sudaro lenkai, o antrą - Pabaltės kraštų kilmės žmonės. Yra dar čekų, jugoslavų, rusų ir mažesni skaičiai belgų, olandų, norvegų, graikų, italų ir kitų.

Ateinančiais mėnesiais UNHRA teks susidurti su „kietu branduoliu“. Ši „kietoji branduolys“ sudaro 300.000 - 500.000 tokių išvietintų asmenų kategoriją, kurie negali būti grąžinami į savo kilimo šalis. Pagal patsdėmo deklaraciją, išvietinti asmenys, kurie atsisako grąžinti į savo tėvynę, prievarta negrąžinami. Politinio pobūdžio įsitikinimų skirtumai daugelį verčia negrąžinti į savo kilmės kraštus.

UNHROS darbuotojai tvirtina, kad trumpu laiku išvietintų asmenų problema nebūsią galima išspręsti. Kariuomenės ekspertai išvietintų asmenų reikalams spėja, kad tas darbas dar truksias kelerą metų. Nors ir aiškota problema atrodo, bet realus jos išsprendimas yra visų Sąjunginių Tautų rankose. Jos veikia per Sąjunginių Tautų Tarybą arba per Tarptautybiniį Pabėgėlių Komitetą. Jos turės spręsti šių žmonių likimą.

Kol kas JAV kariuomenė gyvai teikia maistą, drabužius ir gyvenamas patalpas išvietintiems asmenims, o UNHRA globoja visą išvietintų asmenų kaimą.